

سیاستگذاری

و

تحلیل سیاست‌های عمومی

ترجمه و تالیف:

رحمت‌الله قلی‌پور

دانشیار دانشگاه تهران

مهدی فقیهی

عضو هیات علمی و مدرس دانشگاه

تهران

بهار ۱۳۹۳

سرشناسه	گوپتا، دیپک کی.، ۱۹۴۸-م. Gupta, Dipak K.
عنوان و نام پدیدآور	سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌های عمومی / (دیپک کی گوپتا)؛ ترجمه رحمت‌اله قلی‌پور، مهدی فقیهی.
مشخصات نشر	تهران: مهکامه، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۲۴۸ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-600-7127-15-5
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا
یادداشت	عنوان اصلی: Analyzing public policy: concepts, tools, and techniques, 2nd, c2011
موضوع	سیاست‌گذاری — روش‌های آماری
موضوع	سیاست‌گذاری — الگوهای ریاضی
شناسه افزوده	قلی‌پور، رحمت‌اله، ۱۳۴۸-
شناسه افزوده	فقیهی، مهدی، مترجم
رده‌بندی ده گانه	۱۳۹۲ ۹/۹۷۷/۹/۳۹۲
رده‌بندی بی‌بی	۳۲۰/۶۰۷۲۷
شمار ثبت‌نام ملی	۳۳۵۹۳۵۹

نام کتاب: سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌های عمومی

مؤلف: گوپتا دیپک کی

مترجمین: رحمت‌اله قلی‌پور، مهدی فقیهی

ناشر: مهکامه

صفحه‌آرایی: گوهر اندیشه

چاپ و صحافی: اصلانی

توبت چاپ: دوم / ۱۳۹۹

تیراژ: ۳۰۰

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۷-۱۵-۵

مراکز پخش: ۱- تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به پل، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم،

نشر و پخش مهکامه

فکس: ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱-۶۶۹۶۱۰۹

تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳-۶۶۴۹۷۰۵۰

۲- تهران، میدان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و اردیبهشت، کتاب‌فروشی آگاه

تلفن: ۶۶۴۶۷۳۲۳-۶۶۴۶۰۹۳۲

en_mahkame@yahoo.com

www.mahkame.co

پست الکترونیکی:

نمایندگی‌های شهرستان:

۱- اهواز: خیابان حافظ، بین سیروس و نادری، کتاب‌فروشی رشد، تلفن: ۳-۳۲۲۱۷۰۰۰ (۰۶۱)

۲- مشهد: خیابان سعدی، پاساژ مهتاب، کتاب‌فروشی درخشش، تلفن: ۳۲۲۵۱۹۲۳ (۰۵۱)

۳- اصفهان: میدان شهدا، خیابان کاوه، بعد از میدان ۲۵ آبان، کوی ولی‌عصر، پلاک ۴۱۹،

پخش کتاب کیمیا، تلفن: ۳۴۴۸۰۲۸۵ (۰۳۱)، موبایل: ۹۱۳۲۶۵۹۷۷۱

۴- یزد: خیابان فرخی، جنب مجتمع ستاره، کتاب‌فروشی فدک، تلفن: ۳۶۲۲۷۴۷۵ (۰۳۵)

۵- شیراز: خیابان ملاصدرا، نبش خلیلی، کتاب‌فروشی خوارزمی، تلفن: ۳۶۴۷۳۷۷۱ (۰۷۱)

۶- تبریز: فلکه دانشگاه، ابتدای خیابان دانشگاه، کتاب‌فروشی علامه، تلفن: ۳۳۳۴۱۶۶۹ (۰۴۱)

آدرس کانال انتشارات مهکامه: telegram.me/mahkamepublisher

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول - دانش سیاست‌گذاری	۱۱
۱.۱. حیات	۱۱
۱.۲. شیوه سیاست‌گذاری	۱۲
۱.۳. حوزه اصلی در دانش سیاست‌گذاری	۱۴
۱.۴. ارزیابی سیاست	۱۵
۱.۵. تحلیل سیاست	۱۶
۱.۶. عناصر تحلیل سیاست	۱۷
۱.۷. خاستگاه تحلیل سیاست	۱۸
۱.۸. کارکردهای تحلیل سیاست	۲۱
۱.۹. منابع	۲۱
فصل دوم - منطق، عقلانیت و سیاست عمومی	۲۳
۲.۱. دولت در زندگی ما	۲۳
۲.۲. سیاست و عقلانیت	۲۴
۲.۳. دنیای احمق عاقل	۲۸
۲.۳.۱. بی‌منطقی موجودی عقلانی (انسان)	۲۹
۲.۳.۲. موجود بی‌منطق و رفتار سیاسی	۳۴
۲.۴. اهداف دولت و تاثیر آن بر سیاست‌گذاری عمومی	۴۲
۲.۴.۱. کارایی	۴۳
۲.۴.۲. برابری	۴۷
۲.۴.۳. موازنه کارایی - برابری	۴۸
۲.۴.۴. آزادی	۴۹
۲.۴.۵. امنیت	۵۱
۲.۴.۶. موازنه امنیت - آزادی	۵۳
۲.۵. منابع	۵۵
فصل سوم - تحلیلگران: نقش‌ها و ابزارهایشان	۵۹
۳.۱. شاهزاده و حکیمان: تحلیلگران، دانشگاهیان و حامیان	۶۰
۳.۱.۱. سیاستمداران و تحلیل‌گران درون سازمانی: یک همزیستی دشوار	۶۳
۳.۱.۲. ترک سازمان، اعتراض کردن، وفاداری: یک تحلیل‌گر چه باید بکند؟	۶۷

۶۹	۳.۲ استفاده از تکنیک‌های کمی در تحلیل‌های سیاست‌گذاری عمومی
۷۸	۳.۳ بنای روی بانلاق: تحلیل‌های سیاست عمومی و اخلاق حرفه‌ای
۸۳	۳.۴ منابع

فصل چهارم - دولت و بازار ۸۵

۸۸	۴.۱ سهم کمک‌های بنیادین تحلیل (های) اقتصادی
۸۸	۴.۱.۱ تحلیل اضافی
۹۱	۴.۱.۲ هزینه فرصت‌ها
۹۲	۴.۲ شکست بازار: چرا دولت در بازار آزاد مداخله می‌کند؟
۹۴	۴.۲.۱ فقدان رقابت
۹۷	۴.۲.۲ موانع ورود و خروج
۹۹	۴.۲.۳ جریان محدود یا نامتقارن اطلاعات
۱۰۲	۴.۲.۴ آثار رونی و هزینه‌های اجتماعی
۱۰۶	۴.۲.۵ افزایش هزینه‌های خدمات: ظهور سقوط بازار
۱۰۶	۴.۳ شکست دولت
۱۰۸	۴.۳.۱ ناتوانی در تعادل رفاه اجتماعی
۱۰۸	۴.۳.۲ محدودیت‌های ده‌کرانه: تناقض رای‌گیری
۱۰۹	۴.۳.۳ ناتوانی در تعریف هزینه‌ها و سبب‌های اضافی کالاهای عمومی
۱۱۰	۴.۳.۴ محدودیت‌های سیاسی
۱۱۰	۴.۳.۵ محدودیت‌های فرهنگی
۱۱۱	۴.۳.۶ محدودیت‌های نهادی
۱۱۱	۴.۳.۷ محدودیت‌های قانونی
۱۱۲	۴.۳.۸ محدودیت‌های علمی
۱۱۲	۴.۳.۹ محدودیت‌های تحلیلی
۱۱۳	۴.۳.۱۰ زمان‌بندی سیاست‌ها
۱۱۳	۴.۴ تحدید مداخلات دولت
۱۱۴	۴.۴.۱ تحریک بازار
۱۱۷	۴.۴.۲ شبیه‌سازی بازار
۱۲۱	۴.۵ منابع

فصل پنجم - فرایند سیاست‌گذاری ۱۲۳

۱۲۴	۵.۱ تنظیم دستور کار
۱۲۶	۵.۱.۱ مدل تکثرگرا
۱۳۱	۵.۱.۲ مدل نخبه‌گرا
۱۳۵	۵.۱.۳ تأثیر وقایع جنجالی
۱۳۸	۵.۱.۴ ارزیابی هزینه‌ها و سودها
۱۴۰	۵.۲ تدوین سیاست عمومی

۱۴۱	۵.۲.۱ توضیح رفتار
۱۴۲	۵.۲.۲ پیش‌بینی آثار
۱۴۳	۵.۲.۳ تضاد، عدم اقدام، عدم تصمیم‌گیری
۱۴۵	۵.۳ پذیرش سیاست عمومی
۱۴۷	۵.۴ اجرای سیاست عمومی
۱۴۸	۵.۵ ارزیابی سیاست عمومی
۱۵۰	۵.۶ تغییر سیاست عمومی
۱۵۱	۵.۷ انقضای سیاست
۱۵۳	۵.۸ مناد

فصل ششم - تفکر انتقادی و طرح تحقیق

۱۵۷	۶.۱ پنج مرحله تحلیل
۱۶۲	۶.۱.۱ تعیین اهداف
۱۶۵	۶.۱.۱.۱ منفعت‌گیر و اصل پارتو
۱۶۶	۶.۱.۱.۲ اصل جبر و دور-بیکس
۱۶۷	۶.۱.۱.۳ چالش رالزی
۱۶۹	۶.۱.۱.۴ تعیین اهداف سیاست‌گذار عمومی
۱۶۹	۶.۱.۲ انتخاب یک روش تحلیل
۱۷۰	۶.۱.۲.۱ طرح تحقیق تجربی
۱۷۲	۶.۱.۲.۲ طرح تحقیق شبه‌تجربی
۱۷۶	۶.۱.۳ انتخاب مدل درست
۱۷۸	۶.۱.۴ پیش‌بینی نتایج خواسته و ناخواسته
۱۷۹	۶.۱.۵ طراحی تحقیق سیاستی
۱۸۰	۶.۱.۵.۱ محدود کردن تعداد شیوه‌های عمل جانشین
۱۸۲	۶.۱.۵.۲ پذیرش یا رد کردن یک پروژه
۱۸۵	۶.۱.۵.۳ اطمینان از منصفانه بودن فرایند
۱۸۶	۶.۲ چالش‌های تفکر انتقادی: سوگیری در استدلال
۱۸۷	۶.۲.۱ معرف بودن
۱۹۱	۶.۲.۲ در دسترس بودن اطلاعات
۱۹۳	۶.۳ چند پیشنهاد پایانی
۱۹۴	۶.۴ منابع

فصل هفتم - تحلیل برخی سیاست‌ها (قضایای موردی)

۱۹۸	۷.۱ قانون ارتقای کیفی تولید خودرو و سایر تولیدات صنعتی داخلی
۱۹۹	۷-۱-۱ تحلیل سیاست
۲۰۰	۷-۱-۲ تحلیل سیاست از منظر نظریه‌ها
۲۰۱	۷-۱-۳ تحلیل سیاست از منظر فرایند سیاست‌گذاری

۲۰۲	۷-۱-۴ تحلیل سیاست از منظر دستور گذاری
۲۰۴	۷-۱-۵ گونه شناسی شبکه و جامعه سیاست‌گذاری
۲۰۵	۷-۱-۶ تحلیل سیاست از منظر مدل تصمیم‌گیری
۲۰۷	۷-۱-۷ تحلیل سیاست از منظر اجرای آن
۲۱۰	۷-۱-۸ تحلیل سیاست از منظر ارزیابی
۲۱۱	۷-۱-۹ پژوهش سیاسی
۲۱۳	۷.۲ قانون استفاده حداکثری از تولید ملی
۲۱۶	۷-۲-۱ تحلیل سیاست در موضوع دستور‌گذاری
۲۱۷	۷-۲-۲ جامعه و شبکه سیاست‌گذاری
۲۱۸	۷-۲-۳ گونه شناسی شبکه سیاست
۲۱۹	۷-۲-۴ گونه شناسی شبکه سیاست
۲۲۱	۷-۲-۵ گونه شناسی شبکه سیاست
۲۲۲	۷-۲-۶ گونه شناسی شبکه سیاست
۲۲۳	۷-۲-۷ گونه شناسی شبکه سیاست
۲۲۴	۷-۲-۸ گونه شناسی شبکه سیاست
۲۲۶	۷-۳ سیاست‌های مبارزه با مواد مخدر
۲۲۶	۷-۳-۱ سیاست‌های سطی‌می جمهوری اسلامی
۲۲۸	۷-۳-۲ بررسی‌های علمی، فرائد تدوین سیاست
۲۳۰	۷-۳-۳ گونه‌شناسی جامعه‌ی سیاست
۲۳۰	۷-۳-۴ گونه‌شناسی شبکه‌ی سیاست
۲۳۱	۷-۳-۵ مشروعیت بخشی سیاست
۲۳۲	۷-۳-۶ اجرای سیاست
۲۳۳	۷-۳-۷ ارزیابی سیاست
۲۳۵	۷-۴ تحلیل قانون "نظام پذیرش دانشجو"
۲۳۶	۷-۴-۱ مسئله و مشکل عمومی
۲۴۰	۷-۴-۲ میزان همسویی قانون با مسئله
۲۴۰	۷-۴-۳ بررسی فرایند تدوین سیاست
۲۴۲	۷-۴-۴ مدل مورد استفاده
۲۴۳	۷-۴-۵ عوامل تأثیرگذار در فرایند تدوین و تصویب سیاست
۲۴۵	۷-۴-۶ ابزارهای اجرای سیاست
۲۴۶	۷-۴-۷ تحلیل نهایی سیاست
۲۴۷	۷-۵ جمع بندی فصل
۲۴۸	۷-۶ منابع

مقدمه

سیاستگذاری عنوان "دانش در عمل" اگرچه قدمت چندانی ندارد، اما با توجه به پیچیدگی مسائل عمومی، و سطح و عمق تاثیر گذاری این مسائل در جامعه، این دانش توانسته جایگاه ممتازی در نظام‌های سیاستگذاری پیدا کند. تجزیه و تحلیل علمی و روش‌مند مسائل عمومی ضرورت اجتناب‌ناپذیر در نظام‌های سیاستگذاری است و دانش سیاستگذاری روشی علمی برای پاسخ به مسائل عمومی است. یکی از حوزه‌های مهم بحث در سیاستگذاری تحلیل سیاست‌ها است. تحلیل سیاست‌گذاری یکی از مباحث مهم دانش و ابعاد را به خود اختصاص می‌دهد و به عنوان یک دانش تخصصی و مدیران داخلی در بهبود و توسعه سیاست‌ها به شمار می‌آید. نوشته‌های مختلفی در طول سال‌ها، گذشته به رشته تحریر در آمده است و بحث‌های زیادی پیرامون تحلیل سیاست در مقابل دانش‌های و سیاستگذاری انجام پذیرفته است. این موضوع آنقدر مهم است که از آرزوهای نویسندگان این مجموعه تالیف کتابی مستقل در این موضوع بوده است، اما به جهت محدودیت‌های زمان، فرصت را غنیمت شمرده و ضمن ترجمه فصل‌هایی از کتاب "تحلیل سیاست عمومی" که توسط دپاک گپتا (Dipak K. Gupta) استاد دانشگاه ایالتی سان دیه گو (San Diego State University) که در سال ۲۰۱۱ نوشته شده است، در تلاش هستیم با اضافه نمودن مباحثی در ارتباط با موضوع سیاستگذاری و تحلیل سیاست‌های عمومی، به بررسی و تحلیل برخی سیاست‌های تدوین و تصویب شده در قالب قضایای موردی بپردازند. این قضایا یا همان سیاست‌های تصویب شده در دو جامعه ایران و آمریکا با توجه به ملیت دو گروه نویسنده و مترجمان این مجموعه، مورد بررسی قرار می‌گیرد. قابل ذکر است ترجمه کتاب با رعایت امانت انجام شده است، لیکن در مواردی که برخی مثال‌ها با فرهنگ ایرانی و ارزش‌های بومی تناسب نداشته است، حذف و یا تغییرات اندکی در آنها ایجاد شده و نیز مثال‌هایی از جامعه ایران جایگزین شده است.

مباحث مربوط به تحلیل سیاست در سه بخش مفاهیم، روش‌ها و تکنیک‌ها دسته‌بندی می‌شود. در این راستا این مجموعه در دو جلد طراحی خواهد شد. جلد نخست آن (که همین

نوشته‌تر باشد) به بررسی مفاهیم و روش‌های تحلیل سیاست می‌پردازد. جلد دوم نیز به تکنیک‌ها اختصاص می‌یابد که در آینده منتشر خواهد شد. سازماندهی جلد اول کتاب بر یک مقدمه و هفت فصل بنیان‌گذارده شده است. مقدمه به شرحی است که می‌گذرد و توسط مترجمان تدوین شده است. فصل نخست کتاب به بیان اصول و مفاهیمی در دانش سیاست‌گذاری پرداخته می‌شود و جایگاه تحلیل سیاست در این دانش تبیین می‌شود. این فصل نیز تلاش علمی مترجمان این مجموعه می‌باشد. فصل دوم تا ششم کتاب ترجمه فصل‌های اول تا پنجم کتاب دیکپک می‌باشد. نویسنده در این فصل‌ها تلاش کرده است به تبیین فرایند سیاست‌گذاری و نقش تحلیل سیاست در این فرایند بپردازد. مباحثی در موضوع، فلسفه سیاست‌گذاری عمومی، بخش تحلیل گران سیاست، دولت و بازار، فرآیند سیاست‌گذاری، طرح تحقیق و روش‌های تحلیل سیاست، سر فصل‌های اصلی این فصول می‌باشد. ویژگی بارز این کتاب این است که نویسنده در خلال بحث‌های نظری با استفاده از مثال‌هایی در دنیای سیاست‌گذاری به تحلیل هر یک از سیاست‌ها در جامعه آمریکا و نیز تعدادی مثال از جوامع دیگر پرداخته است. در فصل هفتم نیز که به تحلیل برخی سیاست‌های تصویب شده در نظام سیاست‌گذاری ایران اختصاص دارد، تلاش شده است این سیاست‌ها با روش علمی تحلیل شود.

این کتاب برای دانشجویان گرایش سیاست‌گذاری در رشته‌های مدیریت بازرگانی، مدیریت دولتی و علوم سیاسی و نیز برای کلیه کسانی که در حوزه سیاست‌گذاری فعالیت می‌کنند، اعم از سیاست‌گذاران و سیاست‌پژوهان و مشاوران قابل استفاده می‌باشد. همچنین به همکارانی که به ارائه درس سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست‌های دولت می‌پردازند، معرفی این کتاب به دانشجویان پیشنهاد می‌شود. ویژگی بارز این کتاب استفاده از قضایای موردی و مثال‌ها بویژه از دو کشور ایران و ایالات متحده است که به فهم مباحث و موضوعات پرداخته شده در کتاب کمک می‌کند.

شایسته است در اینجا از همه عزیزانی که در تدوین و انتشار این مجموعه به مولفین کمک و یاری رسانده‌اند تشکر و قدردانی شود. از سرکار خانم قنبری مدیر محترم انتشارات که در چاپ و نشر این مجموعه همت گمارده‌اند نیز تشکر و قدردانی می‌شود.

رحمت‌الله قلی‌پور مهدی فقیهی

فروردین ۱۳۹۲